

ФУНКЦІОНАЛЬНЕ НАВАНТАЖЕННЯ СКЛАДНИХ СЛІВ У НІМЕЦЬКИХ МЕДІАТЕКСТАХ: МІЖ ТОЧНІСТЮ І КРЕАТИВНІСТЮ

У статті досліджено функціональний аспект словотвірних одиниць німецької мови у медійних текстах. Метою дослідження є комплексний опис структури, значення та функціонального потенціалу композитів у текстах німецьких газет Die Zeit, Der Spiegel, Süddeutsche Zeitung, Frankfurter Allgemeine Zeitung (FAZ). З'ясовано, що, реалізуючи функції номінації, заміщення, компресії, зв'язності, тематичної організації та стилістичного увиразнення, складні слова є заміниками громіздких виразів, сприяючи лаконізму, точності й виразності німецькомовного медіадискурсу.

Ключові слова: складні слова, композити, номінація, компресія, функція, медіатекст.

The article examines the functional aspect of word-formation units in the German language within media texts. The aim of the study is to provide a comprehensive description of the structure, meaning, and functional potential of compounds in the texts of German newspapers Die Zeit, Der Spiegel, Süddeutsche Zeitung, and Frankfurter Allgemeine Zeitung (FAZ). The study reveals that, by performing the functions of nomination, substitution, compression, cohesion, thematic organization, and stylistic enhancement, compound words serve as substitutes for cumbersome expressions, contributing to the conciseness, precision, and expressiveness of German-language media discourse.

Keywords: compound words, compounds, nomination, compression, function, media text.

Мова сучасних медіа найбільш повно відображає стан розвитку будь-якої мови. У зв'язку з істотною роллю медіасередовища та використанням освітнього потенціалу інтернет-ресурсів сьогодні можна стверджувати про необхідність усебічного вивчення мови масмедіа.

Складні слова найвиразніше реалізують комунікативно-прагматичні функції в тих дискурсах, для яких характерна діалогічність мовлення, динамізм та апелювання до адресата. До таких і належить газетний дискурс.

Словоскладання є одним з найбільш продуктивних засобів номінації лінгвістичних понять у німецькій мові, оскільки складні слова, маючи відносно компакту форму, мають доволі великий і багатокомпонентний зміст (Коваленко, 2024, с. 137). За спостереженнями Т.В. Галушко, найбільш популярним способом словотворення у німецькій мові є словоскладання без з'єднувального елемента або ж із ним (Галушко, 2024, с. 6). Активне функціонування таких одиниць у німецькомовних медіа зумовлює актуальність дослідження їх структурно-семантичної організації та функціонального потенціалу і, як наслідок, вплив на сприйняття інформації читачами.

Метою статті є комплексний опис структури та функцій складних слів у німецьких друкованих медіа.

Матеріалом дослідження слугували статті німецьких газет *Die Zeit*, *Der Spiegel*, *Süddeutsche Zeitung*, *Frankfurter Allgemeine Zeitung (FAZ)*.

Основним методом дослідження є описовий метод, що доповнено елементами структурно-семантичного аналізу та функціонально-прагматичного підходу.

Головними принципами новинної журналістики є лаконізм, оперативність, фактологічність, новизна, значимість та змістовність. Поряд з інформативною, медійні матеріали виконують декларативну функцію, оскільки вони можуть містити в собі офіційні заяви, а також апелятивну функцію внаслідок потенційного впливу на читацьку аудиторію.

В німецькій мові нові похідні одиниці, утворені за допомогою вже існуючих словотвірних засобів, забезпечують оптимальну «упаковку» та передавання інформації, оскільки дозволяють висловити якомога більше необхідної інформації в короткій, але ємній формі. Словоскладання, поряд з афіксацією, конверсією, усиченням та аббревіацією є одним з найпродуктивніших способів творення нових складних одиниць (Карпюк, 2016).

Аналіз фактичного матеріалу показав, що в медіатекстах переважають композити, утворені шляхом словоскладання, а також спостерігаємо номінації, утворені афіксальним (суфіксація, префіксація, суфіксально-префіксальний спосіб), безафіксним (трансфігурація, конверсія) способами, аббревіатури та скорочення.

Висока частотність вживання складних слів, що виконують у німецькомовних газетних текстах різноманітні функції, підкреслює їх важливість у передаванні точної інформації, що свідчить про важливість цього явища для реалізації основних принципів журналістики – лаконізму, фактологічності, новизни та інформативності. Розглянемо основні з них.

Номінативна функція композитів – одна з основних функцій складних слів, що полягає у позначенні нових реалій, понять та явищ сучасності, часто утворюючи терміни або стійкі сполучення у політиці, економіці, культурі: *Umwelthilfe reicht Verfassungsbeschwerde gegen **Klimaschutzgesetz** ein* (Die Zeit, 16.07.2024); ***Energiekrise** kostet jeden Deutschen 2600 Euro pro Jahr* (Bild, 18.04.2024), *Dabei haben wir bei den großen, ursprünglich rein stationären Ketten – von IKEA bis Hornbach, von Gerry Weber bis Intersport – einen erstaunlichen **Digitalisierungsschub** festgestellt* (Der Spiegel, 12.01.2021). Номінативна функція є основним механізмом лексичної деривації, що дозволяє економно й точно називати нові об'єкти технічного, соціального чи культурного життя.

Інформативна (когнітивна) функція композитів полягає у передаванні значного обсягу інформації у компактній формі, конденсуючи багатозначний зміст в одне слово: *Während des **Bundestagswahlkampfes** hatten vier Männer auf dem Weg zu einer rechtsextremen Demonstration einen SPD-Politiker attackiert. Ein Gericht verhängte Haftstrafen* (Die Zeit, 10.06.2025). (замість *die **Wahlkampagne zum Bundestag*** «виборча кампанія до Бундестагу»).

Експресивна функція композитів реалізує емоційно-оцінне забарвлення, підсилює вплив на читача, особливо у заголовках: *Das Finanzpaket des Noch-nicht*

Kanzlers: Vier Lehren aus der **Schuldenbremse-Debatte** (Der Spiegel, 13.03.2025); **Maut-Chaos kostet Spediteure tausende Euro** (Frankfurter Allgemeine, 12.04.2025).

Стилістична (креативна) функція або функція тематичної організації тексту через складні слова також відіграє важливе значення у структуруванні інформації. Складні слова в медіатекстах, що виконують вказану функцію, сигналізують про перехід до нових підтем і в той же час підтримують увагу читачької аудиторії до основної теми. Композити надають текстам оригінальності та виразності, формують індивідуальний стиль журналіста: *Und Dortmund war es vorbehalten, all denen eine Brause zu verpassen, die vom Sommermärchen-Revival träumten* (Süddeutsche Zeitung, 12.07.2024); *Ministerium empfiehlt Krisenpaket-Politik* (Der Spiegel, 03.09.2023).

Ідеологічна та маніпулятивна функція. Композити спрямовують інтерпретацію події, створюють певну картину світу через семантичний вибір компонентів у складі слова: *Migrationsforscher ziehen Bilanz der Flüchtlingswelle* (Frankfurter Allgemeine, 21.03.2025). (спостерігаємо метафоричне посилення загрози через компонент **-welle** «хвиля»).

Компресивна функція (економії мовних засобів) у медіатекстах полягає у використанні композитів для заміни довгих і розлогих виразів, що дозволяє значно скоротити текст. До компресивної функції можна віднести також вживання аббревіатур. Складні слова замінюють цілі словосполучення, сприяючи лаконізму, що особливо важливо в заголовках і підзаголовках: *Die Gesundheitssystemreform in Gaza bricht zusammen – und Deutschland schaut weg* (Berliner Zeitung, 29.08.2025) – замість *die Reform des Gesundheitssystems* «реформа системи охорони здоров'я».

Висновки. Вживання складних слів підвищує інформативність медіатекстів. Вони дозволяють передати більше інформації в одному слові, що особливо важливо в заголовках та підзаголовках, де простір обмежений, але необхідно донести увесь зміст інформації. Що робить медіатекст більш насиченим та інформативним, що важливо для привернення та утримання уваги читача.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Галушко Т.В. Складні слова в німецьких медіатекстах періоду воєнних дій в Україні. *Слобожанський науковий вісник. Серія: Філологія*. Вип. 6. 2024. С. 5-10.
2. Карпюк В.А. Класифікація способів словоскладання в сучасній німецькій мові. *Філологічні студії*. 2016. Вип. 14. С. 75–81.
3. Коваленко В. Структурна характеристика німецьких лінгвістичних термінів. *Актуальні питання вивчення германських, романських і слов'янських мов і літератур та методики викладання іноземних мов*. 2024. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса. 2024. 322 с. С. 136-137.
4. Donalies E. Die Wortbildung des Deutschen. Ein Überblick. Narr, Tübingen, 2002.

Науковий керівник кандидатка педагогічних наук, доцентка Гоштанар І. В.